

Het bijbelse kernwoord heerlijkheid

I. GODS 'CABOOD' (OT)

Het Hebreeuwse woord is: 'cabood'. Letterlijk = wat zwaar is, gewichtig, imponerend. Iemand die rijk is, is in onze ogen aanzienlijk. Vgl. Gen.31:1; Ps. 49:17. Ook iemand die een eervolle positie heeft in het leven (vgl. Jozef; Gen. 45:13). Vgl. Jes. 5:13.

Ook van de Heere is het gezegd, dat Hij heerlijk is: zijn Naam, Zijn ogen, Zijn hart. Dat is de 'cabood JHWH'. God is heerlijk: in de schepping (Ps.19:1; Jes. 6:3) en onder de volken (Ps. 97:6), in het bijzonder onder Zijn verbondsvolk Israël.. Als Hij in Zijn heerlijkheid verschijnt, gaat dat gepaard met storm, vuur, bliksem en donder (vgl. Ex. 16:7, 10; 24:17; 33:22v; 34:20-35; Deut. 5:24; Ps.87:1-6). Het is 'de zichtbare manifestatie van zijn macht' (G. M. Burge). Dat is door de mens niet te verdragen. Daarom zijn er wolken om Hem heen die Gods aanwezigheid verhullen en er tegelijk een teken van zijn.

Zo is de Heere ook heerlijk present onder Israel in de 'sjchina', een wolk en vuurkolom tijdens de reis door de Sinaiwoestijn (Ex. 40:34) en later in de tempel van Salomo (1 Kon. 8:11). Dit roept Gods volk op om Hem te eerbiedigen, te gehoorzamen en Hem de eer te geven, die Hem toekomt (Ps. 29:1vv; 96:7vv; 115:1; Jer. 13:16).

Van belang voor ons thema is het om ons de geschiedenis van de wegvoering van de ark in 1 Sam. 4 in de herinnering te roepen. In de oorlog met de Filistijnen is de ark door hen veroverd op de Israëlieten en weggevoerd. Hofni en Pinehas, de beide priesterzonen van Eli zijn gevallen in de strijd. En als de oude, blinde priester Eli te Silo dat dan hoort, valt hij van ontzetting van zijn stoel en breekt de nek. De vrouw van Pinehas, hoogzwanger hoort ook van de wegvoering van de ark en van het plotselinge sterven van haar man en zwager en schoonvader.

En dan baart ze: een zoon. Vlak voor haar sterven spellen haar lippen nog zijn naam:: 'Ikabod' – weg de eer (letterlijk). Zij heeft de heerlijkheid/ eer van God, verbonden aan het teken daarvan – de ark - hoog in haar vaandel geschreven staan. Hoe vreselijk is het in haar ogen, dat Pinehas' vrouw tot die uitroep 'Ikabod' brengt. De ark was immers het bewijsstuk van Gods aanwezigheid onder Zijn volk, van Zijn luisterrijke en genadige nabijheid.

En als die ark - teken van Gods glorie/ eer - is weggenomen, dan is ook de hoop van Gods ellendigen onder Israël daarmee de bodem ingeslagen. De gedachten van Pinehas' vrouw zijn vervuld van maar één ding: de ark. Die is weg, in beslag genomen. 'De eer/ Israëls glorie is weg uit Israël', fluistert ze: 'Ikabod'. Dat is de grootste ramp. Die naam moet haar kind dan maar levenslang dragen. Herinnering aan die vreselijke gebeurtenissen in Silo. 'Ikabod'. In die naam ligt niet slechts het verdriet opgestapeld van een moeder die haar leven verliest bij de geboorte van een kind. In deze naam wordt ook de ellende uitgedrukt, die het volk van God te verwerken kreeg, toen zo velen in de strijd met de Filistijnen het leven lieten en God de zonden van Zijn volk bezocht. De ark weg, Gods eer. Geen wonder. Lees het nog maar eens na hoe de zonen van Eli hun leven ruïneerden door seksuele vrijbuitelij.

Hoe aangrijpend zal het zijn, als op de laatste dag van de wereldgeschiedenis God in Zijn heerlijkheid verschijnt. De hele wereld zal Hem zien in Zijn glorie (Ps. 57:6, 12; 96:3; 72:19; Jes. 66:18).

Zo getuigt het OT het. Zie ook Hab. 2:14. Hoe rijk, dat ook betuigd mag worden, dat de finale openbaring van de Goddelijke glorie, door de komst van de Messias, redding zal brengen aan al de volken (Jes. 40:5; 58:8; 62:1v.). Dat is het machtige uitzicht van het Oude Verbond.

II. GODS 'DOXA' (LXX/ NT)

A. In de Griekse vertaling van het OT (LXX) wordt het woord voor Gods heerlijkheid/ eer vertaald met: 'doxa'. In het seculiere Grieks betekent dit woord: mening/ opinie, reputatie, lof (het werkwoord is: 'dokeoo'). Wat de Heere betreft is 'doxa': Zijn goede naam en eer, majesteit en uitmuntendheid.

B. In de Evangelieën wordt het woord 'doxa' wel gebruikt ter aanduiding van wat in de wereld stralende luister heet. Vgl. Matth. 4:8; Luk. 4:5v. Zo wordt er ook gesproken over Salomo's heerlijkheid (Matth. 6:29 o.a.). Soms wordt het woord gebruikt voor mensenroem (Luk. 14:10). Maar meestal gaat het in dit woord over Gods eer.

1. Gods 'doxa' is Gods aanzien, Zijn stralende luister. Daar zien de herders in Efrata's velden iets van (Luk. 2:9). Daar zingen ook de engelen van: 'Ere zij God in de hoogste hemelen..' (Luk. 2:14). En dan hebben zij het over de pas geboren Jezus, de Zaligmaker. In Hem ligt de glorierijke God ingebed in onze armoede, in Zijn opzoekende zondaarsliefde. In dit Kind is en wordt Gods geschonden eer hersteld. Geef Hem alle eer. Aanbidt Hem. Daar mag Simeon in de tempel wat van zien en Hij looft God (Luk. 2:29-32). En de menigte rondom Jezus heeft daar vaak de mond van vol en verheerlijkt God. Zie o.a. Matth. 9:8. Vgl. 1 Petr. 4:11.

2. Jezus reflecteert in Zijn persoon en werk dezelfde 'doxa' als God, maar tijdens Zijn omwandeling op aarde verhuld in Zijn lijden. Intussen getuigen Zijn wonderen van Zijn heerlijkheid (vgl. Joh. 2:11). De openbaring ervan komt zo nu en dan even voor de dag, bijv. op de berg der verheerlijking. Zijn verschijning is dan als het blinkend zonlicht, Zijn kleding is wit als sneeuw. Mozes en Elia, twee strijders voor het recht, de 'cabood' van God onder Israël staan rechts en links van Hem; Petrus, Johannes en Jakobus zijn 'aanschouwers van Zijn majesteit' (2 Petr. 1:16-18). Vgl. Matth. 17:1vv; Mark. 9:2-9; Luk. 9:28vv.¹

3. De heerlijkheid van God tabernakelt op de aarde in Messias Jezus. Hij is het echt. Twijfel er maar niet aan. De kroon der heerlijkheid wordt als het ware door die twee, Mozes en Elia op de berg der verheerlijking boven Jezus' hoofd gehouden. En zo symboliseren zij beiden tegelijk het zuchtend verlangen van al Gods pelgrims van het Oude Verbond naar de volle openbaring van Gods heerlijkheid op aarde.. Straks zal Christus als de Zoon des Mensen op de wolken terugkomen als de Verheerlijkte, met grote kracht en heerlijkheid (Mark.13:26).

Maar eerst moest daar nog Jezus' 'exodus' komen: Zijn uitgang te Jeruzalem (Luk. 9:31). Vgl. 'Hoor Hem!' (Luk. 9:35). Hij is de God - menselijke Messias, door de Heere Zelf uitverkoren. Geef Hem gehoor! Jezus alleen. Hij is het. De stem van de hemel bij de doop van Jezus in de Jordaan was geen loos gerucht.

¹ De afbeelding is de weergave van een schilderwerk van Jezus' transfiguratie. Vermoedelijk was dat op de berg Tabor.

4. Vooral het Evangelie naar Johannes getuigt aanhoudend van de heerlijkheid van Jezus.² Jezus had de heerlijkheid reeds voor Zijn incarnatie (Joh. 12:41; 17:5. 24). En ook gedurende Zijn verblijf op aarde was die glorie zichtbaar (Joh. 1:14; 8:54; 11:4; 13:32; 17:1, 5, 10, 22).³ Zelfs de verhoging aan het kruis is bij Johannes: verheerlijking (Joh. 7:39; 12:16, 23; 13:31; 21:19). Zo is Jezus licht en glorie tegelijk. Vgl. Jes. 60:1-3; 58:8 LXX).

Maar vooral met het oog op Zijn opstanding getuigt Johannes van Jezus' heerlijkheid (Joh. 12:23, 28; 13:31; 14:13; 16:14; 17:1, 4. 5). De Vader zal in de Zoon verheerlijkt worden. Jezus Zelf bidt daarom o.a. in Zijn zgn. hogepriesterlijk gebed. Vgl. verder: 1 Kor. 2:8; Fil. 2:13; Hebr. 13:21; 1 Petr. 4:11, 13; 5:1; Openb. 5:12vv

Ook de heidenen zullen in het laatste der dagen Zijn glorie zien (Ez. 39:21).

C. *In de theologie van Paulus* komt het zelfstandig naamwoord 'doxa' 76 keer voor en het werkwoord 'doxazoo' 12 keer, vooral in de brief aan Rome en in de brieven aan Korinthe. Nergens in het NT zijn de Oudtestamentische wortels van deze woordgroep duidelijker aanwezig dan bij Paulus.

Van dit alles geven we in het navolgende enkele de belangrijkste hoofdlijnen weer.

1. In de schepping liggen Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid opgeborgen. De gehele geschapen ordening toont de *glorie* van de onsterfelijke God (Rom. 1:23).

Maar door de zonde die door Adam de schepping binnenkwam (Rom. 5:12-19), hebben de schepselen God niet *verheerlijkt* en gedankt (Rom. 1:21). Hun harten zijn verdwaasd en verduisterd. Zij hebben afgodisch Gods *glorie* ingewisseld voor de gelijkenis van een beeld van een verderfelijke mens en van

gedierte (Rom. 1:21-23). Zij hebben allen gezondigd en derven de *heerlijkheid* van God (Rom. 3:23). Deze 'doxa'-loze conditie leidde tot ijdelheid, corruptie en dood en doortrekt de gehele geschapen orde (Rom. 8:2-22).

2. In Christus echter heeft God de *heerlijkheid* van de rijkdom van Zijn genade geopenbaard (het geheimenis van voor de grondlegging van de wereld). Vgl. Rom. 9:23; 1 Kor. 2:7; Ef. 1:4vv, 12, 18; 3:16; Kol. 1:27).

Paulus' evangelie, geconcentreerd in Christus' dood en opstanding (Rom. 1:3v; 1 Kor. 15:3v) kan gezien worden als een boodschap van herstelde en voltooide *glorie*. De laatste schakel in de ketting die begint met voorkennis en predestinatie is: *glorificatie* (Rom. 8:29v).

3. 's Mensen zondige opstand heeft Gods eeuwig plan niet vrijdeld. Niet onder Israël (Rom. 9:4) en niet in Christus in Wie de beloften van God ja en amen zijn en God tot *heerlijkheid* (2 Kor. 1:20).

Het oude verbond was *heerlijk*, maar het nieuwe verbond des te meer...⁴. Daarin straalt Christus' glorielicht (2 Kor. 4). Dat is eschatologische glorie. Christus is de Heere der *heerlijkheid* aan het kruis; want Zijn dood is verzoenend. Zijn gerechtigheid redt. (1 Kor. 2:6-8). Maar Christus' heerlijkheid komt in het bijzonder openbaar op de dag van de opstanding. Zie verder: 1 Kor. 15:42v; Fil. 3:20v; vgl. 2 Kor. 13:4.

² Johannes gebruikt de woordgroep 'doxa/ doxazein' 41 keer in zijn Evangelie (Mattheus 11 keer; Markus 4 keer; Lukas 22 keer).

³ Ook elders in het NT wordt getuigd van Jezus' heerlijkheid, gepaard gaande met Zijn Godheid (1 Kor. 2:8; 2 Kor. 4:4; Ef. 3:16; Hebr. 1:3; Jak. 2:1).

⁴ In 2 Kor. 3:7-11 domineert de woordgroep 'doxa' (10 keer zelfstandig naamwoord en werkwoord):

4. Ook de gelovigen ontvangen ‘doxa’, delend in Jezus’ *heerlijkheid*. Zij worden aangevochten en tegengestaan in het tegenwoordige leven, maar het is lichte verdrukking. Vgl. Rom. 8:18; 2 Kor. 4:16v. Zij delen in Christus’ lijden (Rom.8:17), maar ook in Zijn opstandingskracht (Fil. 3:10; 2 Kor. 1:5; Kol. 1:11).

‘Onderweg’ - op weg naar de toekomstige *heerlijkheid* - ontvangen zij ‘*glorificatie*’, als zij naar het beeld van de Zoon worden getransformeerd (Rom. 8:29). Dat is in beginsel het herstel van wat in Adam teloor ging. Dat is het ‘*heerlijke*’ van het nieuwe verbond dat in *heerlijkheid* boven het oude uitgaat (2 Kor. 3); iets van het stralend gezicht van Mozes, toen hij van de berg afkwam met de wet in handen; nee meer nog: de luister die van het gezicht van Christus’ volgelingen was af te lezen op de Pinksterdag.

Door de inwoning van Christus’ Geest mag in het geloof de rijkdom van Gods *heerlijkheid* ervaren worden (Ef. 3:16v).

Maar het beste moet nog komen. Het is als met die oude vrouw die uit de tram stapte bij een halte. ‘Daar is ook het beste af’, zeiden een paar spottende jongens achter haar rug. ‘Nee, jongens’, zei zij, ‘voor mij moet het beste nog komen.’ Vgl. Rom. 8:17, 21, 23; Fil. 3:21; Kol. 3:4. Daarnaast verlangen al Gods kinderen en daarop mogen zij hopen (Rom. 5:2; 8:21, 23, 30.).

5. Christus, inwonend in de kerk, is de hoop der heerlijkheid (Kol.1:27). De *glorificatie* van de gelovigen komt eraan, als Christus wederkomt. Vgl. 1 Kor. 15:20, 23; Kol. 3:4. Ook hun lichamen stralen dan na hun verrijzenis de luister uit van Christus’ Geestdoorademde werking. Zie 1 Kor. 15.

Hun vernederd lichaam wordt aan het *heerlijk* lichaam van Christus gelijk gemaakt (Fil. 3:20; 1 Kor. 15:43v). Zij gaan het beeld van de hemelse dragen (1 Kor. 15:49). En ook de schepping wordt gerestaureerd (Rom. 8:19-21).

Als Christus’ wederkomt, is er voor ongelovigen eeuwige verwoesting, scheiding van Hem en van de *glorie* van Zijn kracht (2 Thess. 1:9). Wie zou niet vrezen. Maar op de dag van Christus komst zal ook gelden, dat Hij wordt *verheerlijkt* in de Zijnen (2 Thess. 1:10). Daarom bidden wij met de apostel ‘dat de naam van onze Heere Jezus Christus mag worden *verheerlijkt* in ons en wij in Hem, naar de genade van onze God en de Heere Jezus Christus’ (2 Thess. 1:12).⁵

⁵ Enige literatuur. F. J. Pop, *Bijbelse woorden en hun geheim*, 's Gravenhage 1964; s.v. heerlijkheid - eer, blz. 285vv. Zie ook: *Dictionary of Jesus and the Gospels* (ed. Joel B. Green, Scot McKnight, I. Howard Marshall; Leicester 1992; s.v. Glory (G. M. Burge) en *Dictionary of Paul and his letters* (ed. Gerald F. Hawthorne/ Ralph P. Martin); Leicester 1993; s.v. Glory, Glorification (R. B. Gaffin, Jr.), blz. 348vv.